

Leiðarvísir ÍSALP nr. 18: Öræfajökull – fyrsti hluti

Almennt

Ad gera leiðarvísi um Öræfajökul og nágrenni er mikið verk enda er meiningin að skipta honum í tvo hluta. Þær lýsingar sem hér fylgja á eftir eru af helstu leiðunum, þeim sem oftast eru farnar. Um svæðið sjálft væri hægt að skrifa langa pistla, en það biður betri tíma. Öræfajökull er nefnilega eitt af stærri eldfjölum í Evrópu hvað áhrærir viðfedmi. Allur megin fjallaklasti Mont Blanc rúmast fyrir á grunnfleti Öræfajökuls, ef svo mætti að orði komast. Mikið væri hægt að rita um sögu fjallsins en einnig það er framtíðarverkefni. Fyrstur manna til að ganga á Öræfajökul var Sveinn Pálsson náttúrufræðingur samt einum fylgdarmanni. Ad öllum líkindum hefur hann gengið á þá tinda sem heita eftir honum í austur brún Öræfajökuls, Sveinstinda (2044 m). Þetta var í ágústmánuði árið 1794, og lögðu þeir upp frá Kvískerjum. En fyrstur til að ganga á Hvannadalshnjúk (2119 m) var norsk landmælingamaðurinn Hans Frissak, Jón Árnason hreppstjóri á Fagurhólsmýri fylgdi honum. Það var nítján árum eftir för Sveins Pássonar eða árið 1813 í júlímánuði. Þegar menn skoða kort af Öræfajökli sést vel að um margar leiðir er að velja, og möguleikar ótrúlega margir, fjölmargir skriðjoklar, tindar og toppar. Samt er ekki hægt að segja frá nema sárafaum leiðum með vissu, því

mikið er ókannað. Mætti koma því hér á framfæri að ef einhver fer leið á jökulinn sem grunur leikur á að aldrei hafi verið klifin væri gagnlegt að viðkomandi snéri sér til einhvers í ritnefnd blaðsins og gæfi upp lýsingu á hinni nýju leið. Þetta gæti stuðlað að bættri upplýsingaþjónustu og eins væri gaman að halda skrá um ferðir af þessu tagi. Gagnleg heimild um Öræfajökul er árbók Ferðafélags Íslands frá árinu 1979. Besta kort af svæðinu er í 1:100.000 t.d. sérkortid af Skaftafelli. Gagnlegt er að hafa kortid til hliðsjónar ef verið er að athuga hinar ýmsu leiðir.

Einstakar leiðir:

Nr. 1 Fagurhólsmýri

Lóðrétt hækkun: 2050 m

Vegalengd: 15 km.

Tími: 13 – 16 tímar.

Útbúnaður: lína, ísöxi, og jafnvel broddar.

Farið er frá Fagurhólsmýri til norðurs og stefnt á Stórhöfða (784 m). Hægt er að fara hvorum megin sem er við hana, áfram austan Miðfells (1058 m) og er þaðan öll leiðin á jökli. Stefnt er á brúnina milli vestari Hnapps (1851 m) og Rótarfjallshnúks (1858 m). Þaðan liggur leiðin eftir slétt-

Öræfajökull – yfirlitskort.

Ljósni Helgi Ben

unni og haldið í beinni stefnu á Hvannadalshnjúk.

Leiðin er löng, en aflíðandi og því ákjósanleg skíðaleið á t. d. gönguskíðum. Tvær svipaðar leiðir eru þarna, annarsvegar frá Hnappavöllum og hinsvegar frá Hofi. Báðar leiðirnar stefna á brúnina í 1800 m hæð milli Rótarfjallshnúks og Hnapps.

Þessar leiðir (þrjár) eru tilvaldar á gönguskíðum.

Nr. 2 Sandfellsleiðin:

Lóðr. hækkun: 2000 m.

Vegalengd: 11 km.

Tími:

13 – 14 t.

Útbúnaður: Lína, ísöxi og broddar.

Byrjar við eyðibýlið Sandfell. Farið norður frá því, skáhallt upp hliðina. Upp Sand-

fellsheiði milli Stóruþækjargljúfurs og Grænafjallsgljúfurs. Mesti brattinn á leiðinni, fyrir utan Hvannadalshnjúk sjálfan, er þarna. Þegar komið er í um 600 m hæð minnkar brattinn og blasa þá jafnframt við öldur sem eru í norðaustri við jökulrönd, þangað er haldið. Upp sjálfan jökulinn liggur leiðin milli Kotárjökuls og Falljökuls og gætt að því að vera ekki of nálægt þeim. Þegar brúninni er náð (1800 m) er haldið í vænum sveig frá upptökum Falljökuls í átt að Hnúknum (2119 m). Hnúkurinn sjálfur er misjafn frá ári til árs hvað varðar uppgönguleið en oftast er leið upp hann miðjan sem blasir við á göngunni eftir sléttunni. Stundum, þegar Hnjúkurinn er mikið sprunginn að sunnan, er stefnt í norður og farið upp að austan. Villugjarnt getur verið á

Á skíðum í Hvannadalshnjúk. Dyrhamar í baksýn. Ljósni. Helgi Benediktsson í ágúst 1981.

niðurleið því jökullinn hefur tilhneigingu til að draga á sig ský þegar liður á daginn. Ef menn eru vakandi fyrir þessu er þó flestu borgið.

Nr. 3 Hvannadalshryggur

Lóðr. hækkun: Um 2000 m

Vegalengd: 10 1/2 km.

Tími: 11 – 13 t.

Útbúnaður: Lína, broddar og ísöxi

Leiðin hefst við sporð Virkisjökuls. Sporðurinn er víða brattur en koma má í veg fyrir brölt þar með því að fylgja jökulröndinni inn með Svínafellsfjalli og fara upp á jökulinn þegar brattinn minnkar, þó þarf oftast brodda þarna. Gengið er eftir jöklinum og stefnt í hliðina rétt austan Hvanna-

dals (612 m). Ýmist er farið upp í dalinn sjálfan eða upp fyrrnefnda hlið skáhallt. Áfram upp á Hvannadalshnjúk (1210 m). Þaðan liggur leiðin á jökli norður með Hvannadalshrygg, upp fyrir Dyrhamar og upp á milli hans og Hvannadalshnjúks þar sem merkt er 1879 á kortinu í mælikvarðanum 1:100.000 af Örafajökli. Þar getur verið um að ræða dálítið klifur en alla jafna er þar nokkuð greiðfært.

Mjög falleg leið með útsýni yfir Svínafellsjökul, Hrútfjallstinda og stórbrotna vesturhlið Hvannadalshnjúks.

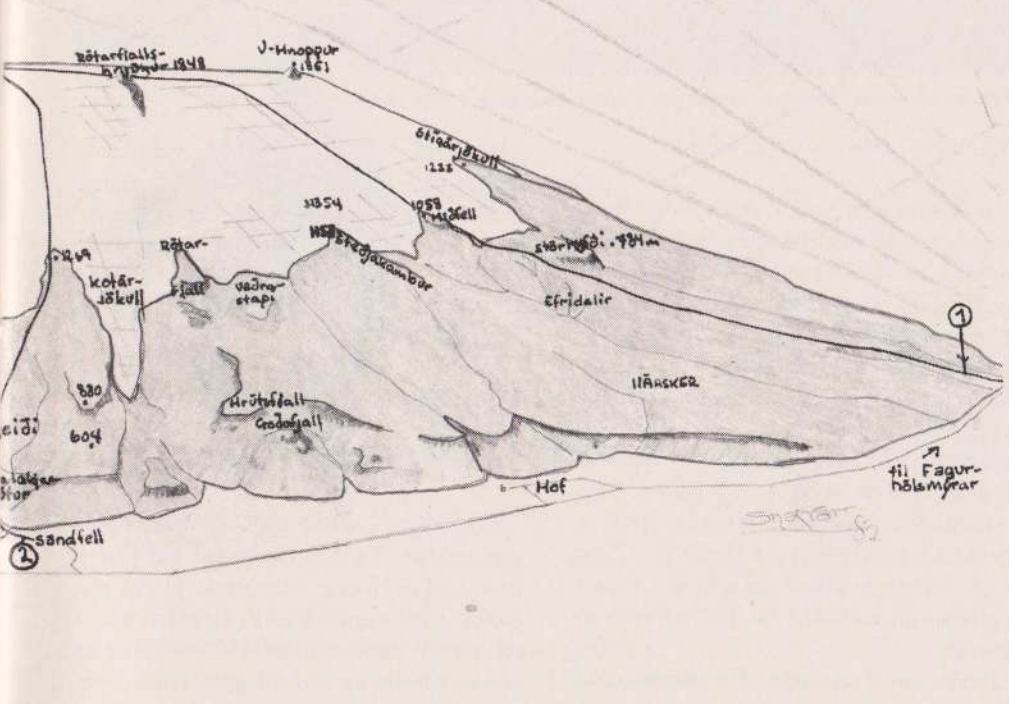
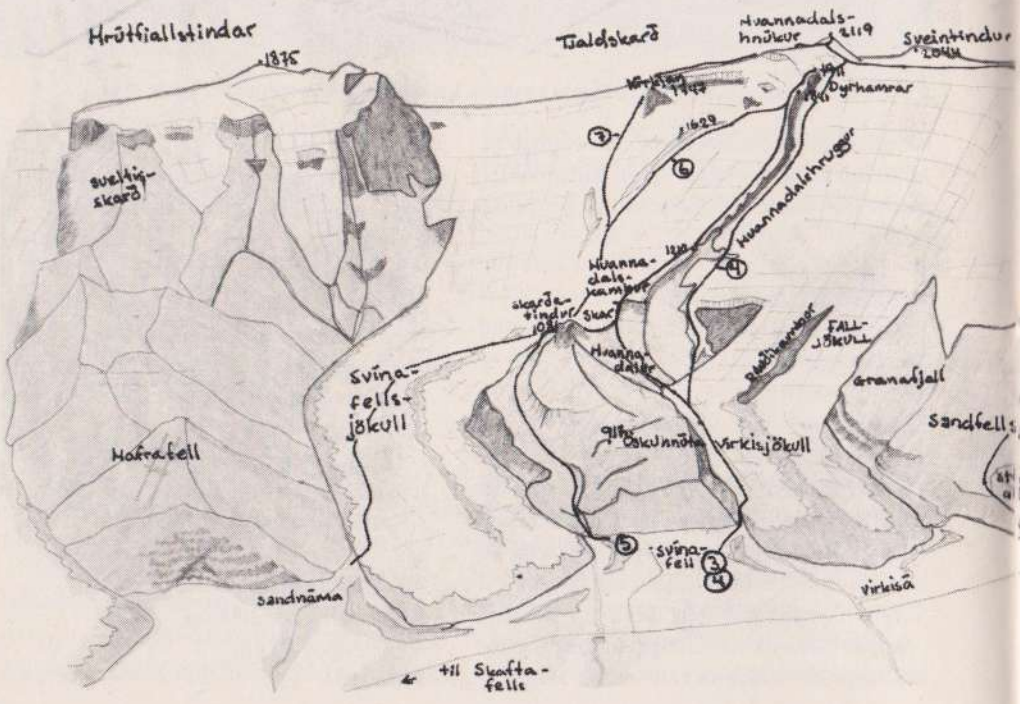
Nr. 4 Virkisjökull

Lóðr. hækkun: 2000 m

Vegalengd: 10 km

Tími: 10 – 12 t.

ORFFAJÖKULL

Ofarlega í Hvannadalshnjúk. Klifrað yfir síðustu sprunguna. Ljós Helgi Ben. í ágúst 1981.

Útbúnaður: lína, ísöxi og broddar.

Farið upp sporðinn á Virkisjökli öðrum hvorum megin við Virkisána, þaðan haldið norður fyrir Rauðakamb og inn jökulinn til norðausturs. Norðan við fallið í Virkisjökli er brött fönn sem liggur alla leið upp að Hvannadalskambi. Farið er þar upp og haldið áfram sunnan undir Hvannadals-hrygg uns komið er í um 1450 m hæð. Þar er augljóst skarð í hrygginn og er farið þar yfir og sameinast þar leiðir 4 og 3. Eins er hægt að halda áfram sunnan vert við hrygginn og Dyrhamar og síðan upp á Hnúk. Þessi leið er þó yfirleitt tofærari þegar líður á sumar vegna sprungna, helst undir Dyrhamri að sunnan.

Leiðin er ein sú stysta og skemmtilegasta

á Hvannadalshnjúk. Ákjósanleg fjallaskíða-leið fram á vor. Einnig er leiðin þægileg hvað snertir slæmt skyggni, því hryggnum er fylgt lengi, nánast beint upp á Hnúkinn sjálfan.

Nr. 5 Svínafellsleið

Lóðr. hækkun: 2000 m

Vegalengd: 11 km

Tími: 13 – 16 t.

Útbúnaður: lína, ísöxi og broddar.

Lagt upp frá bænum Svínafelli. Farið sunnan við Hrutagil og vestan við Öskuhnútu (817 m) og Skarðstind (1018 m). Síðan verða menn að lækka sig ofan í Skarð og nemur lækkunin um 150 m. Þarna er nokkuð bratt og rétt að gæta fyllstu var-

Í Hvannadalshnjúk. Ljós. Ágúst Guðmundsson í apríl 1976.

Á Hvannadalshnjúk. Kirkjan, Svínafellsjökull og Hrútfjallstindar í baksyn.

úðar. Upp úr Skarði er haldið rakleiðis upp á Hvannadalaskamb (1210 m). Þaðan áfram á jökli norðan Hvannadalshryggs, og síðan sömu leið og um getur í nr. 3

Ágæt leið þó hún sé seinfarnari en nr. 3, ekki síst vegna fallegs útsýnis.

Nr. 6 Svínafellsjökull

Lóðr. hækkun: 1980 m

Vegalengd: 11 km

Tími: 13 – 15 t.

Útbúnaður: lína, broddar og ísöxi.

Mjög góð fjallaskíðaleið. Lagt er af stað frá Grjótnáminu við sporð Svínafellsjökuls vestanverðan. Síðan inn Svínafellsjökul miðjan uns komið er í um 400 m hæð. Þá er lagt upp jökulbungu sem skriður niður undir

Skarði og Hvannadalaskambi. Þar fyrir ofan í um 700 m hæð, liggur breiður og nokkuð sprungulaus slakki og er honum fylgt upp undir Svínahrygg (1559 – 1629 m). Þarna er talsverð snjóflóðahætta við ákveðin skilyrði. Farið er upp með Svínahryggnum sunnanverðum uns komið er í um 1600 m hæð, þá er stefnt á milli Dyrhamars og Hvannadalshnúks og farið þar upp.

Staðgód þekking á leiðarvali á skriðjöklum og sprungusvæðum er þarfleg á þessari leið.

Nr. 7

Lóðr. hækkun: 1980 m

Vegalengd: 13 km

Tími: 14 – 16 t.

Útbúnaður: lína, ísöxi og broddar.

Leiðin hefst á sama stað og nr. 6 inn Svínafellsjökul og til hægri upp sömu jökultunguna og getið er í lýsingu nr. 6. Í stað þess að halda upp að Svínahrygg er gengið áfram í slakkanum og farið alla leið norður fyrir Krikjuna, (1747 m) í átt að Tjaldskarði (1899 m). Þegar komið er í um 1600 m hæð er sveigt til hægri og þá stefnt á Snæbreið (2041 m). Þarna í 1700 – 1800 m hæð er verulega sprungið og er betra að halda sig frekar norðarlega. Þegar komið er í 1900 m hæð er svo stefnan loks tekin á Hnúkinn. Ýmist er hægt að fara upp norðuhlíð Hvannadalshnúks eða hrygg sem veit í norðaustur, en á hryggnum er að finna II. gráðu snjó og ísklifu (220 m hækkun).

Þessi leið er hentug á fjallaskíðum fyrst og fremst vegna lengdar sinnar. Þess má geta að enn hefur leiðin ekki verið farin í allri heild sinni!

Í Útsýnisskarði á Hvannadalshrygg. Horft til suðvesturs. Ljós Helgi Ben. í júní 1982.

Til sölu

Iser fjallaskíðabindingar og Scarpa fjallaskíðaskór nr. 45. Tvöfaldir og lítið notaðir. Einnig Kastinger Everest, alstífir fjallgönguskór nr. 45 – selst ódýrt.

Upplýsingar í síma 22229

Guðjón